

ÎNVĂȚAREA PE TOT PARCURSUL VIEȚII – STRATEGII ȘI KNOW-HOW ÎN BIBLIOTECILE PUBLICE*

ANCA DOCOLIN, SIMONA FLORUȚĂU, GEORGETA TOPAN

Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

anca.docolin@bjc.ro, simona.florutau@bjc.ro, georgeta.topan@bjc.ro

ABSTRACT: In a constantly changing world, where lifelong learning has become essential for competitiveness, employment, social integration, and personal fulfillment, learning no longer occurs solely in formal institutions like schools and universities. Non-formal and informal education also plays a key role and libraries have become learning hubs, with library staff gaining competencies to support lifelong education. Public libraries have diversified their services to systematically offer learning activities, positioning themselves as vital resources for informal learning. Public libraries in Romania and Europe have increasingly focused on adult education, providing various programs and courses, with librarians acting as trainers or assistants. They have developed courses addressing diverse community needs, from professional development to creative leisure activities. For instance, the “Octavian Goga” Cluj County Library offers courses in computer use, foreign languages, creative writing, and many more. Furthermore, the European Erasmus+ program supports adult education initiatives, including those in libraries, enabling the development of new educational resources and the collaboration among educational institutions. By taking advantage of these possibilities, librarians engage in activities that offer them both individual learning experiences and the chance to exchange best practices. Libraries are increasingly involved in creating innovative educational materials that drive change, benefiting from these opportunities to strengthen their institutional capacity and broaden their educational offerings.

KEYWORDS: lifelong learning, adult education, public libraries, librarians’ competencies

Într-o lume a progresului tehnologic rapid, a inteligenței artificiale, a volatilității pieței muncii, a schimbărilor climatice și a tranziției demografice, învățarea continuă este mai

importantă ca niciodată. Creșterea importanței învățării pe tot parcursul vieții în secolul al XXI-lea se datorează mai multor factori, cum sunt: competiția globală în creștere, cererea de forță

*Acest articol a rezultat în urma proiectului “Noi direcții de educație în bibliotecă-NewEduLib” 2023-1-RO01-KA122-ADU-000130051, proiect finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin, însă, exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat punctele de vedere și opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Naționale pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEFP). Nici Uniunea Europeană, nici ANPCDEFP nu pot fi trase la răspundere pentru acestea.

de muncă mai bine calificată, schimbările tehnologice rapide, nevoia de integrare socială individuală, capacitatea de a participa la o societate democratică.¹

Conceptul de învățare pe tot parcursul vieții (lifelong learning) definește un proces continuu de oportunități flexibile de învățare, corelând învățarea și competențele dobândite în instituțiile formale cu dezvoltarea competențelor în contexte non-formale și informale, în special la locul de muncă. Acesta reflectă un concept de învățare neîntreruptă, oricând și oriunde, centrat pe formarea și dezvoltarea competențelor-cheie și a competențelor specifice unui domeniu, motivația fiind una de ordin personal sau profesional. Deși conceptul s-a modificat de-a lungul timpului, raționamentul de bază rămâne același: necesitatea ca oamenii să își actualizeze cunoștințele, competențele și abilitățile dintr-o perspectivă individuală, civică, socială și/sau ocupațională.²

Perspectiva conform căreia educația, în întregimea ei, ar putea sau ar trebui să nu fie limitată la perioada inițială a vieții, adică la tinerețe, a determinat apariția convingerii că oamenii trebuie să își reîmprospăteze cunoștințele, aptitudinile și competențele, ca persoane, cetățeni și angajați. Asociat cu accesul la educație fără discriminări în anii 1960 și 1970, conceptul de învățare pe tot parcursul vieții a rămas în mare parte același, fiind „îndreptat spre îmbunătățirea cunoștințelor, abilităților și competențelor din motive personale, sociale și

profesionale și are un obiectiv social dublu: inserție profesională și incluziune socială.”³

În cel mai larg sens, învățarea pe tot parcursul vieții include, prin urmare, toate formele de învățare: educația formală (furnizată în sistemul de învățământ), educația non-formală (activitate educațională intenționată, organizată și susținută care conduce la atingerea unui anumit nivel de educație) și educația informală (rezultată din activitățile zilnice legate de muncă, familie sau petrecerea timpului liber și care nu este structurată sau sistematică).

UNESCO Institute for Lifelong Learning consideră că învățarea pe tot parcursul vieții nu a contat niciodată mai mult decât în prezent, acoperind o largă varietate de activități destinate persoanelor de toate vârstele, în toate contextele (în familie, școală, comunitate, loc de muncă etc) și desfășurate prin diverse modalități (formal, non-formal, informal). Aceasta reprezintă un demers continuu, voluntar, desfășurat în vederea dobândirii de cunoștințe care pot fi folosite în scop personal sau profesional.⁴

Învățarea continuă poate fi definită, în linii mari, ca învățarea care este urmărită de-a lungul vieții, flexibilă, diversă și disponibilă în momente și locuri diferite. Această definiție se bazează pe cei patru „piloni” ai educației pentru viitor ai lui Delors.⁵

1. A învăța pentru a CUNOAȘTE: stăpânirea instrumentelor de învățare mai degrabă decât dobândirea de cunoștințe structurate.

¹ “Strategia națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015 -2020”, 53, edu.ro, accesat la 2 oct. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20(1).pdf

² Ibid., 5.

³ Ibid., 54.

⁴ “Lifelong learning”, Unesco. Institute for Lifelong Learning, accesat la 2 oct. 2024, <https://www.uil.unesco.org/en/unesco-institute/mandate/lifelong-learning?hub=141>.

⁵ Aruna Chanu Oinam, Purnima Thoidingjam, “Lifelong Learning and Library: A Must Know Facts for Learners,” *Journal of Information Technologies and Lifelong Learning (JITLL)*, Volume 2, Issue 2 (2019).

2. A învăța pentru a FACE: pregătirea oamenilor pentru tipul de muncă de acum și din viitor, inclusiv inovarea și adaptarea învățării la medii de lucru viitoare.

3. A învăța pentru a TRAI IMPREUNĂ: rezolvarea pașnică a conflictelor, descoperirea altor oameni și a culturilor lor, promovarea capacității comunității, a competenței și capacității individuale, a rezilienței economice și a incluziunii sociale.

4. A învăța pentru A FI: educație care contribuie la dezvoltarea completă a unei persoane: minte și corp, inteligență, sensibilitate, apreciere estetică și spiritualitate.

Strategia Uniunii Europene

Necesitatea extinderii strategice a învățării pe tot parcursul vieții este evidentă în întreaga Uniune Europeană, dar și în afara acesteia. Începând cu adoptarea, în 1995, a *Cărții Albe privind educația și formarea profesională* și continuând cu Consiliul European de la Feira⁶, din iunie 2000, unde s-a încercat identificarea unei strategii coerente pentru ca toți europenii să aibă acces la învățarea pe tot parcursul vieții, Uniunea Europeană s-a preocupat de dezvoltarea unei societăți la baza căreia să stea educația și cunoașterea.

Anul 2006 a fost declarat *Anul European al învățării pe tot parcursul vieții*, iar Consiliul Europei a lansat *Programul de învățare pe tot parcursul vieții 2007–2013*⁷, menit să sprijine crearea unui spațiu european al învățării continue. În același an, 2006, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au adoptat *Recomandarea privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*⁸, document care a stabilit *Cadrul european de referință al competențelor-cheie* și a definit competențele de care fiecare cetățean are nevoie pentru dezvoltarea personală, pentru ocuparea unui loc de muncă, pentru incluziune socială și cetățenie activă. *Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020)*⁹, document publicat în 2009, a stabilit indicatorii de referință care urmau să fie realizați până în anul 2020: cel puțin 15 % dintre adulți (populația cu vârsta cuprinsă între 25–64 ani) să participe la activități de învățare pe tot parcursul vieții; cel puțin 40 % dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani să absolve o formă de învățământ superior.

În 2016, Comisia Europeană a adoptat *Noua agendă pentru competențe în Europa*¹⁰, prin care a lansat 10 acțiuni-cheie pentru îmbunătățirea calității și relevanței formării

⁶ "Presidency conclusions. Santa Maria da Feira European Council 19 and 20 June 2000", European Council. Council of the European Union, accesat la 2 oct. 2024, chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.consilium.europa.eu/media/21027/santa-maria-da-feira-european-council-presidency-conclusions.pdf.

⁷ "Decizia nr. 1720/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 noiembrie 2006 de stabilire a unui program de acțiune în domeniul învățării continue", European Union. Publication Office of European Union, accesat la 1 oct. 2024,

https://publications.europa.eu/resource/cellar/9db52226-cb65-4fc1-8837-15be04430cc7.0014.02/DOC_2.

⁸ "Recomandarea Consiliului din 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul

vieții", European Commission. European Education Area. Quality education and training for all, accesat la 1 oct. 2024, <https://education.ec.europa.eu/ro/focus-topics/improving-quality/key-competences>

⁹ "Cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020)", European Union. EUR-Lex, accesat la 2 oct. 2024, <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/eu-cooperation-in-education-and-training-et-2020.html>.

¹⁰ "A NEW SKILLS AGENDA FOR EUROPE. Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness", European Union. EUR-Lex, accesat la 5 nov. 2024, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0381>.

profesionale. Agenda reprezintă un pachet de măsuri pentru a aduce îmbunătățiri în trei domenii: competențele de bază; vizibilitatea și comparabilitatea competențelor; piața muncii și competențe inteligente pentru facilitarea deciziilor eficiente referitoare la carieră.

Lansată de Comisia Europeană în 2017, *Cartea albă privind viitorul Europei. Reflecții și scenarii pentru UE-27 până în 2025*¹¹ recomanda statelor membre să sprijine dreptul la educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții.

De-a lungul anilor, din cauza dezvoltării tehnologice și digitale, cerințele față de competențe s-au modificat, astfel încât a fost necesară revizuirea *Recomandării* din 2006 și adoptarea, în 2018, a noilor *Recomandări privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*¹².

Și în documentul de reflecție al Uniunii Europene *Către o Europă durabilă până în 2030*¹³ (2019), se optează pentru crearea unui spațiu european al educației până în 2025, al cărui obiectiv rezidă în a îmbunătăți caracterul incluziv, bazat pe învățarea pe tot parcursul vieții și pe inovarea sistemelor de educație și formare.

Formarea profesională a adulților reprezintă o prioritate la nivel european, iar politicile în acest domeniu se bazează îndeosebi

pe primul principiu enunțat în Pilonul European al drepturilor sociale: „Orice persoană are dreptul la educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții, incluzivă și de înaltă calitate, pentru a dobândi și menține competențe care îi permit să participe pe deplin în societate și să gestioneze cu succes tranzițiile pe piața muncii”.¹⁴

Strategia României

În România, au fost implementate concomitent *Strategia Națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015–2020*¹⁵ și *Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016–2020*. Prima a avut drept obiective îmbunătățirea relevanței sistemelor de învățământ și de formare profesională pentru piața muncii și creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții, principalul obiectiv strategic stabilit pentru anul 2020 fiind ca cel puțin 10 % din populația adultă (cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani) să participe la activități de învățare pe tot parcursul vieții. *Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016–2020* propunea o abordare „coerentă a formării profesionale inițiale și a formării profesionale continue, care să conducă la dezvoltarea unui sistem de formare profesională accesibil, atractiv,

¹¹ “Carte albă privind viitorul Europei Reflecții și scenarii pentru UE-27 până în 2025”, Bruxelles, 2017, EUR-Lex. europa.eu, accesat la 2 oct. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b739b382-ff4f-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF

¹² “Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning”, EUR-Lex. europa.eu, accesat la 2 oct. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32018H0604(01)&from=EN

¹³ “O Europă durabilă în perspectiva anului 2030”, 30 ian. 2019, Comisia Europeană, accesat la 1 oct. 2024, https://commission.europa.eu/publications/sustainable-europe-2030_ro

¹⁴ “Strategia națională pentru formarea adulților 2023–2027”, 5, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, accesat la 30 aug. 2024, https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMS S/Transparenta_decizionala/20230907_hg-snfa-23_27-anexa1-strategie.pdf.

¹⁵ “Strategia națională de învățare”, Ministerul Educației, accesat la 1 nov. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2016/strategii/Strategie%20LLL%20(1).pdf.

competitiv și relevant pentru cerințele pieței muncii”¹⁶.

Un alt document care vine să reglementeze educația continuă este *Strategia națională de formare a adulților 2023-2027*¹⁷, care are ca obiectiv general creșterea ratei de participare a adulților la învățare de la nivelul de 4,9%, la 12% până în 2027, prin intensificarea și îmbunătățirea ofertelor de învățare formale, nonformale și informale. Obiectivul general este susținut de cinci obiective specifice, care includ o gamă diversă de măsuri și acțiuni: implicarea mai puternică a partenerilor în elaborarea cadrului strategic pentru formarea profesională a adulților, îmbunătățirea ofertei personalizate și specifice de învățare formală, non-formală și informală, crearea unei culturi a învățării pentru a facilita accesul adulților la învățare pe tot parcursul vieții, asigurarea calității în formarea profesională a adulților și promovarea incluziunii și echității sociale în învățarea pe tot parcursul vieții, dezvoltarea competențelor verzi și digitale ale adulților.

În ciuda acestor strategii elaborate în conformitate cu cerințele Uniunii Europene, într-un *Raport general cu privire la cadrul instituțional pentru învățarea pe tot parcursul vieții din România*¹⁸, elaborat de Centrul Pentru Studiul Democrației, în 2023, se menționează faptul că în ciuda existenței unui cadru legislativ (Pachetul de legi „România Educată”, Legea Educației 1/2011), viziunea despre învățare

continuă nu s-a regăsit în măsuri concrete și nu a fost elaborat un plan de lucru operational. „În contextul specific din România, se constată că perspectiva asupra învățării pe tot parcursul vieții este mai degrabă formulată în termeni de elaborare a unei viziuni și a unui cadru general, decât în termeni operaționali și specifici, așa cum ar fi necesar”¹⁹.

În România, se constată o slabă participare a adulților la programe de educație permanentă (5,4% comparativ cu 11,9% din populația adultă la nivel european). Lipsa resurselor financiare, precum și nivelul scăzut de informații cu privire la programele de învățare pe tot parcursul vieții și la oportunitățile de pe piață au fost identificate ca fiind cauzele gradului scăzut de participare la activități de învățare continuă în rândul adulților.²⁰ Pe de altă parte, România a stabilit, pentru anul 2030, obiectivul ca 17,4 % dintre adulții cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani să fi fost implicați în activități de învățare în ultimele 12 luni, ceea ce reprezintă o rată de trei ori mai mare decât în 2016 (ținta stabilită la nivel european este de cel puțin 60% în 2030).²¹

Bibliotecile și învățarea pe tot parcursul vieții

Într-o societate în care educația permanentă a devenit o necesitate, fiind un element-cheie nu numai pentru competitivitate și găsirea unui loc de muncă, dar și pentru o mai bună integrare socială, o implicare mai activă în viața comunității și pentru împlinirea aspirațiilor

¹⁶ “Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020”, edu.ro, accesat la 2 oct. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Strategia_VET%2027%2004%202016.pdf

¹⁷ Centrul Pentru Studiul Democrației, *Raport general cu privire la cadrul instituțional pentru învățarea pe tot parcursul vieții în România*, 2023, accesat la 1 oct. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://

dng6bz1fnhn09.cloudfront.net/media/2023/11/raport-cadru-institutional-final.pdf

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid., 7.

²⁰ “Education and Training Monitor 2022”, Comisia Europeană, accesat la 30 aug. 2024, <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2022/ro/country-reports/romania.html>.

²¹ Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, *Strategia națională pentru formarea*, 23.

personale, este evident că învățarea nu se realizează exclusiv în instituții formale (școli, colegii și universități); un rol important îl joacă instituțiile de învățământ non-formal/informal, spre exemplu cele 96.000 de biblioteci publice din Europa. Bibliotecile în general și bibliotecile publice în particular sunt instituții-cheie care conectează mediul local de învățare cu resursele globale de informații și cunoștințe, jucând un rol de o importanță fundamentală în procesele de învățare pe tot parcursul vieții. Dezvoltarea tehnologiei informației și comunicațiilor a pus deja bazele pentru crearea rețelelor informaționale, bibliotecile publice oferind, de asemenea, îndrumare și instruire în căutarea informațiilor și evaluarea calității surselor de informații. În acest context, activitatea bibliotecarilor din bibliotecile publice a fost adaptată la noile cerințe, sarcini profesionale și condiții de muncă.

În ultimele decenii, bibliotecile publice și-au diversificat serviciile, orientându-și activitățile înspre a oferi sistematic diferite tipuri de activități de învățare, reprezentând astfel o resursă extrem de valoroasă și larg accesibilă în contextul învățării informale. De asemenea, s-au implementat proiecte europene prin care s-au derulat cercetări care să identifice dacă bibliotecile publice sunt recunoscute ca instituții care furnizează servicii de învățare permanentă și dacă sunt incluse în strategiile naționale europene ca parteneri importanți în acest proces. Un astfel de proiect, în care Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj a fost partener, este *ENTITLE – Bibliotecile europene împreună în sprijinirea învățării pe tot parcursul vieții*

(*Europe's New Libraries Together In Transversal Learning Environments*).

Recomandările ENTITLE, trasate la nivelul anului 2010 și expuse în *Ghidul Strategii, politici și consiliere pentru bibliotecile publice și educația permanentă*, subliniau faptul că „Serviciile bibliotecii publice trebuie «reorganizate» astfel încât biblioteca să devină un furnizor de oportunități de învățare într-un mediu favorabil, profitând de mediul digital [...]. Pentru a realiza acest lucru, personalul bibliotecilor trebuie să dobândească un set de competențe pentru a putea susține educația permanentă.”²²

Dincolo de rolul tradițional de a oferi acces la cărți și informații, bibliotecile publice au devenit, din ce în ce mai evident, centre comunitare de învățare pe tot parcursul vieții, contribuind la realizarea Obiectivului 4 (Educație de calitate) al Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, care prevede extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale.²³

În ultimii ani, bibliotecile europene, dar și cele românești, fiind instituții publice ale căror servicii sunt oferite utilizatorilor la costuri foarte reduse, au devenit centre în care se desfășoară diverse activități din domeniul educației adulților, iar bibliotecarii și-au asumat în mod voluntar rolul de asistenți sau traineri, organizând sau coordonând cursuri sau programe de formare pentru adulți.

Într-o anchetă a Institutului Național de Statistică derulată în 2022²⁴, bibliotecile sunt menționate între furnizorii de educație sau

²² *Strategii, politici și consiliere pentru bibliotecile publice și educația permanentă*. (Entitle Guideline 1), 8, bjc.ro, accesat la 2 oct. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://new.bjc.ro/wp-content/uploads/2023/03/1-entitle_guideline_1_romanian.pdf.

²³ Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, *Strategia națională pentru formarea*.

²⁴ Institutul Național de Statistică, *Educația adulților. Anul 2022, 2023*, accesat la 2 oct. 2024, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/educati_a_adultilor_in_anul_2022.pdf.

formare profesională care oferă instruire în afara sistemului național de educație, alături de centre de educație și formare profesională din subordinea ministerelor sau autorităților publice locale, furnizori publici și privați de educație și formare profesională, organizații nonguvernamentale ori guvernamentale, muzee, teatre, centre culturale, centre de documentare, cinematografe, case de cultură; asociații profesionale, culturale, sindicate și Agenția Națională (sau Județeană) de Ocupare a Forței de Muncă. Conform aceleași cercetări, un număr de 3548,8 mii persoane adulte (18-69 ani) au participat în cursul ultimelor 12 luni precedente interviului la o formă de educație și formare instituționalizată, în cadrul educației formale sau non-formale. Dintre acestea, 75,6% au participat doar la educația non-formală (activități de învățare instituționalizată, intenționată și planificată de către un furnizor de educație sau formare profesională, sub forma cursurilor, seminariilor sau atelierelor, lecțiilor private sau meditațiilor, instruirii practice la locul de muncă), iar 8,5% au participat la ambele forme de educație pe parcursul ultimelor 12 luni.

În România, în mediul biblioteconomic, se vorbește din ce în ce mai des de rolul bibliotecilor ca spații ale învățării. În acest sens, preocuparea bibliotecilor publice și a ANBPR s-a manifestat prin organizarea de evenimente (spre exemplu: Conferința Națională cu tema *Biblioteca publică, promotor al educației adulților și partener strategic în dezvoltarea durabilă, cu impact decisiv în comunitate*, 2022, Parâng) și prin participarea în proiecte europene (spre exemplu: TEACH FOR FUTURE – *transformarea educațională a adulților prin*

*inovație, tehnologie și antreprenoriat*²⁵). Mai mult decât atât, bibliotecile publice, mai ales, proiectează și livrează cursuri pentru membrii adulți ai comunității, străduindu-se să acopere cele mai variate nevoi de informare, documentare, pregătire profesională și petrecere creativă a timpului liber.

Aceste servicii de bibliotecă destinate educației adulților s-au dezvoltat în bibliotecile publice românești în special în ultimul deceniu, personalul acestor instituții observând nevoile utilizatorilor lor, identificate în urma discuțiilor directe cu aceștia sau și în urma unor cercetări sociologice derulate. Unul dintre cele mai relevante demersuri sociologice în acest sens este cuprins în *Ghidul „Cum se face” al celor mai bune practici pentru servicii și programe dedicate adulților cu vârsta cuprinsă între 41 și 60 de ani*, realizat în 2013 de Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” Galați, în care se constată că cei mai mulți adulți chestionați și-au exprimat interesul pentru: informarea privind piața muncii, instruirea privind modalitatea de căutare a unui loc de muncă, activitatea de consiliere și orientare profesională, consilierea pentru începerea unei afaceri, organizarea unor grupuri de interes profesional unde să existe posibilitatea unor schimburi de informații și de consultare a unor specialiști. În ceea ce privește disponibilitatea adulților de a participa la cursuri, se constată faptul că cei mai mulți dintre aceștia își doresc să urmeze cursuri sanitare și de prim-ajutor, iar alții le preferă pe cele de învățare a unor limbi străine, de inițiere în utilizarea calculatorului și a internetului, dar și cursuri de antreprenoriat și de educație parentală.²⁶ Nevoia de informare, de participare la activități culturale sau de petrecere a timpului

²⁵ “Teach for future”, ANBPR, accesat la 1 oct. 2024, <https://teachforfuture.ro/>

²⁶ Titina-Maricica Dediu, Liana Niculeț, *Ghidul “Cum se face” al celor mai bune practice pentru servicii și*

programme dedicate adulților cu vârsta cuprinsă între 41 și 60 de ani, 2013, 9, accesat la 3 oct. 2024, <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://>

liber au fost, de asemenea, exprimate de cei intervievați. Prin urmare, recomandările formulate în urma acestei cercetări sociologice au fost „că este absolut necesar să se manifeste, un proces de diversificare a ofertei bibliotecilor în funcție de nevoile indivizilor, în funcție de prioritățile, de interesele lor și de conjunctura socio-economică și culturală în care aceștia trăiesc. Din perspectiva bibliotecilor publice, acest lucru impune o schimbare majoră a principiilor de acțiune și a mijloacelor de participare la viața comunității. În procesul lor de transformare, bibliotecile moderne încearcă să acopere o gamă cât mai variată de programe, în cadrul cărora să ofere utilizatorilor atât servicii de instruire, sau de informare, cât și de recreere sau de promovare și conservare a valorilor culturale locale. De asemenea, este important să se dezvolte ca o componentă importantă a serviciilor desfășurate de bibliotecile publice, programele destinate adulților, în cadrul cărora se facilitează accesul la diverse forme de educație, se oferă servicii pentru formarea și inserția profesională, sau se propun diverse modalități de petrecere a timpului liber.”²⁷ Aceste recomandări s-au dovedit a fi adecvate, multe dintre bibliotecile publice județene sau comunale diversificându-și programele educative destinate publicului adult.

Dacă ne referim la programele pentru adulți din Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj includ, în momentul de față, de la activități culturale și de învățare pe tot parcursul vieții (cursuri de utilizare a calculatorului, cursuri de limbi străine și de limba română pentru străini, cluburi de lectură, ateliere de pictură, grupuri de suport pentru părinți, ateliere de scriere creativă, lansări de carte, ateliere de lucru manual) până la activități pentru timpul liber

(serii de film, concursuri de poezie și fotografie, ore de sport, campanii de schimb de cărți și jocuri de societate), acoperind o gamă largă de domenii: limbă, literatură, pictură, fotografie, parenting, știință, meșteșuguri, tradiții. Aceste activități se desfășoară atât în cadrul bibliotecii, cât și în afara sediului acesteia, în centre de zi pentru vârstnici sau în centre de îngrijire și asistență pentru adulți cu dizabilități.

În sprijinul acestor eforturi educaționale, programul Uniunii Europene pentru educație, formare, tineret și sport în Europa ERASMUS+ oferă oportunități de învățare organizațiilor active în domeniul educației adulților din România, care demonstrează că derulează activități formale, informale și nonformale în acest domeniu. Aceste organizații, între care și bibliotecile publice, participă în proiecte Erasmus+ pentru a se dezvolta la nivel instituțional, pentru a-și extinde și diversifica oferta de educație a adulților prin formarea personalului nedidactic care lucrează în domeniul educației. Așa cum arătam anterior, o categorie profesională puternic implicată în acest domeniu sunt bibliotecarii. Profitând de aceste oportunități, aceștia participă la activități prin care pot beneficia de experiențe de învățare individuale, dar și de schimburi de bune practici, contribuind totodată la crearea și implementarea de resurse educaționale inovatoare care produc schimbare.²⁸

O astfel de oportunitate s-a dovedit a fi participarea la cursul *How to Teach Adults. Key skills for teachers in Adult Education*, organizat în perioada 19-25 mai 2024, în Rijeka, Croația, de către Adult Education Institution Dante și cofinanțat de Programul Erasmus+, în cadrul proiectului *Noi direcții de educație în bibliotecă*, derulat în perioada 1 septembrie 2023 – 28

new.bjc.ro/wp-content/uploads/2023/02/8-gl_ghid_bune_practici.pdf, pag. 9

²⁷ Ibid., 10.

²⁸ „Educația adulților”, Erasmus+, accesat la 2 oct. 2024, <https://www.erasmusplus.ro/educatia-adultilor>.

februarie 2025. Organizația gazdă se prezintă ca un centru de învățare care pune la dispoziția cursanților o varietate de ateliere regionale și internaționale de educație pentru adulți, programe pentru învățarea limbilor străine, cursuri vocaționale, de antreprenariat și formare managerială, precum și cursuri de limbi străine și de recalificare pentru migranți.²⁹

Între temele abordate în cadrul cursului s-au numărat: managementul grupurilor de cursanți adulți, crearea unei atmosfere propice de învățare, dinamica clasei, analiza nevoilor, identificarea conflictelor, facilitarea implicării cursanților, metode și activități de creștere a interacțiunii, învățarea centrată pe cursant versus învățarea tradițională.

Discuțiile facilitate de trainerul organizației gazdă s-au purtat în jurul conceptelor de motivare a participanților, învățare activă, adaptare a activităților, factori care influențează procesul de învățare și atingerea obiectivelor de învățare. Între acești factori au fost identificați: mediul de învățare, interacțiunea trainer-cursanți, cadrul social, siguranța emoțională, comunicarea, oportunitățile de dezvoltare personală, existența unor reguli stabilite împreună. Îmbunătățirea atmosferei de învățare a fost unul dintre subiectele tratate pe larg; nevoile participanților, abordarea individualizată, învățarea reciprocă, comunicarea pozitivă, activitățile interactive și, de ce nu, umorul au fost identificate ca direct

responsabile de crearea unui mediu de învățare plăcut, interactiv, în care cursantul să se simtă implicat, valorizat și în siguranță.

Alte subiecte discutate pe parcursul întâlnirilor au fost: comunicarea (definiție, elementele procesului de comunicare, obstacole ale comunicării, ascultarea activă, tipuri de non-ascultare, comportament perturbator) și lucrul cu grupe de participanți eterogeni din punct de vedere al competențelor (activități colaborative, care permit sprijinul reciproc și oferă perspective variate, și o abordare diferențiată prin alegerea ritmului de învățare, a materialelor, a modalității de exprimare și implicare).

Constituind o oportunitate de învățare în care expunerile teoretice au fost îmbinate cu activitățile practice, participarea la acest curs se înscrie în procesul de perfecționare profesională continuă caracteristică personalului din biblioteci, în general, și din Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, în particular. Atmosfera plăcută de învățare, nivelul înalt de expertiză, metodele moderne de instruire, flexibilitatea trainerului la nevoile și sugestiile participanților au reprezentat atuurile acestui demers educativ.

Mereu preocupate de nevoile și dorințele de dezvoltare personală și profesională a celor care le calcă pragul, bibliotecile publice, prin pregătirea continuă a personalului, au devenit centre de educație non-formală căutate și apreciate în comunitățile lor.

²⁹ “Adult Education Institution Dante”, EPAL – Electronic Platform for Adult Learning in Europe, accesat la 1 oct. 2024,

<https://epale.ec.europa.eu/en/organisations/adult-education-institution-dante-ustanova-za-obrazovanje-odraslih-dante>.

